

В памет на жертвите на робството и трансатлантическата търговия с роби

Трансатлантическата търговия с роби представлява тъмна и болезнена глава в човешката история, продължила повече от 400 години и засегнала повече от 15 милиона души. Трансатлантическата търговия с роби е система за „триъгълна търговия“ между Европа, Западна Африка и Северна и Южна Америка и въпреки че е премахната в началото на 19-ти век, днес все още можем да видим последиците от нея. Расистките идеологии, които хората са използвали, за да оправдават и поддържат търговията с роби, продължават да оформят дискриминационни нагласи и поведения.

В този подкаст почитаме паметта на жертвите на робството и трансатлантическата търговия с роби и проучваме как тази мрачна глава в историята и досега оказва влияние върху света около нас.

Нека започнем, като се върнем малко назад във времето. През 18-ти век Хаити е френска колония в сърцето на Карибския регион, където поробените африканци страдат неимоверно. Те идват предимно от региони на Западна Африка и са принудени да търпят дълги часове труд, наранявания, болести, насилие и недохранване. През това време идеалите на Френската революция – свобода, равенство, братство – поражда у хаитянския народ желание за свобода. Колонията обаче се превръща в бойно поле за конкуриращи се колониални сили като Испания и Великобритания, които подкрепят различни фракции, за да прокарат собствените си интереси.

Насред тези сътресения бившият роб Тусен Лувертюр се проявява като забележителен водач и обединява своите сънародници хаитяни в революционната борба, продължила от 1791 до 1804 г. В крайна сметка Хаитянската революция успява: хаитянският народ печели независимостта си от Франция и Хаити става първата страна, основана от бивши роби. Този исторически момент не само бележи края на робството в Хаити, но и отеква далеч отвъд бреговете на острова и допринася за премахването на трансатлантическата търговия с роби.

Да се върнем сега в настоящето. Всяка година на 25 март отбелязваме Международния ден на ООН за почитане на паметта на жертвите на робството и трансатлантическата търговия с роби – ден, който ни напомня за извършените жестокости и за всички онези хора, които са страдали и загинали в резултат на тази брутална търговия. Той също така ни дава възможност да насочим вниманието на младите хора към опасностите, които крият расизмът и предразсъдъците. Генералният секретар на ООН Антониу Гутереш каза:

Милиони африкански деца, жени и мъже са станали жертви на трафик през Атлантическия океан, изтръгнати от семействата и родината си – общностите им са били разпокъсани, телата им сведени до неодушевени предмети, а

човешката им природа отречена. Историята на робството е история на страдание и варварство, която показва най-лошото лице на човечеството. Но това е и история на вдъхваща страхопочитание смелост, която показва човеците в най-добрата им светлина – като се започне с поробените хора, въстанали въпреки нищожните шансове за успех, и се стигне до аболиционистите, надигнали глас срещу това жестоко престъпление. И все пак отзвукът от трансатлантическата търговия с роби ни преследва и до днес. Можем да начертаяме права линия от вековете на колониална експлоатация до днешните социални и икономически неравенства. И във възбуждащата се днес омраза на онези, които вярват в превъзходството на бялата раса, можем да разпознаем расистките тропи, популяризирани някога, за да придадат смисъл на нечовешката търговия с роби. Дълг на всички нас е да се борим с расизма, породен от робството.

Образованието играе решаваща роля в борбата с расизма и предразсъдъците. Ето защо ООН отдава такова значение на образователните инициативи, които показват на бъдещите поколения причините за робството и последиците от него и изтъкват поуките, извлечени от този мрачен период. Сред основните начини за образование на хората и повишаване на тяхната осведоменост е използването на подходящ набор от думи. Затова през последните години историците спряха да използват думата „роб“ и вместо нея започнаха да използват понятието „поборени хора“. Така подчертават именно човешката природа, която бруталната система на робството се опитва да отнеме. Чрез инициативи като проекта на ЮНЕСКО „Пътища на поборените народи“, стартиран през 1994 г., и Международния ден на ООН за почитане на паметта на жертвите на робството и трансатлантическата търговия с роби се полагат усилия за изследване на историята и въздействието на робството и търговията с роби в световен мащаб.

Освен това с обявяването на Международното десетилетие на хората от африкански произход ООН обръща внимание на продължаващите предизвикателства, пред които са изправени лицата с такъв произход, включително системен расизъм и дискриминация. Това международно десетилетие има за цел да насърчи зачитането на правата на човека, да отбележи приноса на хората от африкански произход и да укрепи правните рамки за борба с расизма.

През юни 2020 г. Европейският парламент стана първата международна институция, която признава трансатлантическата търговия с роби и робството като престъпления срещу човечеството. В резолюция, приета с огромно мнозинство, членовете на Парламента призоваха институциите и държавите членки на Европейския съюз „официално да признаят несправедливостите и престъпленията срещу човечеството, извършени в миналото срещу чернокожите и цветнокожите хора“. Важно място в резолюцията заема и образованието, тъй като в нея, наред с другото, се препоръчва „историята на чернокожите и цветнокожите хора“ да се включи в учебните програми.

Освен това всяка година около 25 март Европейската мрежа срещу расизма, в сътрудничество с членовете на Европейския парламент и Европейската комисия, организира Седмица за многообразието и за борба с расизма, която освен всичко друго има за цел да осигури финансови, социално-културни и психологически компенсации за потомците на поробените някога хора.

Историята на робството и трайният расистки отзвук от него и днес продължават да оказват влияние върху обществото. От решаващо значение е да помним миналото и да почитаме паметта на активисти като Тусен Лувертюр, който води борбата срещу робството в Хаити. Чрез образование и координирани действия, както на международно равнище, така и на равнището на Европейския съюз, се полагат усилия за борба с расизма, за по-добра осведоменост, насърчаване на равенството и създаване на по-приобщаващо и справедливо общество за всички.

Чухте програма, изготвена от Европейския парламент. Този и други подкастове можете да чуете на платформата на Радио Europarl, уебрадиото на Европейския парламент.